

پروپوزال (PROPOSAL) چیست و آموزش نگارش آن به همراه نمونه

پروپوزال یا طرح تحقیق ، پیش نویس پژوهشی است که شما می بایست برای اخذ مدرک تحصیلی خود انجام دهید. در پروپوزال ، شما به معرفی موضوعی که برای پایان نامه خود انتخاب کرده اید ، توضیح اهمیت آن موضوع ، ذکر پژوهش هایی که در گذشته در این باره صورت گرفته ، و نتایجی که فکر می کنید از تحقیق خواهید گرفت می پردازید. هم چنین روش یا روش هایی که در پژوهش از آن ها بهره خواهید گرفت را ذکر می کنید.

شکل پروپوزال بنا بر هدفی که از آن دارید و یا به مقتضای رشته تحصیلی شما می تواند قدری متغیر باشد. اما شکل بندی بنیادین آن ، همواره باید شامل عنوان بندی های مشابه و بخش های زیر باشد:

۱- موضوع تحقیق (Project Title)

ذیل این عنوان می بایست عنوان دقیق تحقیق خود را ذکر کنید. برای مثال:

Project Title: Women Role in Southeast Thailand

۲- توضیح موضوع و اهمیت آن (Importance and Statement of Topic)

در این بخش می بایست جوانب موضوع ، چگونگی ارتباط آن با رشته تحصیلی مورد نظر ، و اهمیت موضوع به لحاظ علمی و کاربردی را توضیح دهید. روشن کنید چرا این موضوع باید برای استاد راهنمای بالقوه ی شما جذاب باشد؟ چه مشکل یا مساله ی جدیدی را می خواهید مطرح کنید؟ و چرا حل آن مهم است؟

۳- ادبیات تحقیق و پژوهش های مرتبط (Review of Literature and Relevant Topics)

زیر این عنوان ، باید توضیح مختصر اما جامعی همراه با رفرنس دهی صحیح آکادمیک (استاندارد هاروارد)

درباره پژوهش هایی که پیش از شما روی این موضوع و موضوعات نزدیک به آن انجام شده بدهید. در این بخش در واقع باید به ذکر پژوهش هایی بپردازید که شما قصد دارید یافته های آن ها را تکمیل کنید ، اشتباهات آن ها را رفع نمایید و یا نتایج آن ها را رد کنید. این قسمت باید به استاد راهنمای بالقوه ی شما اثبات کند که شما مطالعه و احاطه ی کافی به مطلبی که موضوع پژوهش است را دارید. بیشترین استفاده از منابع تحقیق (که در قسمت آخر می آیند)، چه کتاب باشند چه مقاله، نشریه، ویدئو یا هر مورد دیگر، در این قسمت انجام می شود.

-اهداف و فرضیه ها (Aims and Hypothesizes)

در این بخش باید به ذکر نتایجی بپردازید که فکر می کنید از تحقیق خواهید گرفت. توضیح دهید که از انجام تحقیق چه هدفی دارید؟ به کدام سمت حرکت می کنید؟ و فکر می کنید به کجا خواهید رسید؟ چه گزاره هایی را ممکن است رد یا اثبات کنید؟ باز هم توضیح دهید پژوهش شما دقیقاً چه کارآیی (هایی) خواهد داشت.

-روش ها و ابزار های تحقیق (Methodology)

در این قسمت توضیح دهید که در انجام پروژه از چه روش های علمی سود خواهید برد و چه ابزارهایی را برای رسیدن به اهداف تحقیق به خدمت خواهید گرفت. این ها می بایست روش های استاندارد تحقیق باشند که در مورد خاص تحقیق شما کاربرد دارند.

-منابع (References)

فهرستی از منابعی که در نوشتن پروپوزال از آنها استفاده کرده اید، پایه ی مطالعات قبلی شما هستند یا اینکه فکر می کنید از آن ها استفاده خواهید کرد را الفبایی و منظم کنید و در این بخش بیاورید. رفرنس دهی می بایست با استاندارد هاروارد منطبق باشد.

نکات مهم

۱- پروپوزال را با موضوع شروع نکنید، بلکه عنوانی مانند مثال زیر را در روی جلد بیاورید و بعد متن پروپوزال را بنویسید:

A PhD / Master Dissertation Proposal Presented to

The Department of Gerontology

Faculty of Gerontology

University Putra Malaysia

Presented By : Maryam Mobini

۲- این نکات را در مورد انتخاب و نگارش تیتروژه رعایت کنید:

الف) سعی کنید موضوع روشن و ساده باشد. از خوشگل کردن عنوان تحقیق خودداری کنید!

ب) عنوان پروژه را به صورت خلاصه ای فشرده از آن چه در ذهن دارید در نظر بگیرید. سعی کنید با همان یک جمله عنوان پروژه بتوانید چارچوب کلی تحقیق و هدف هایتان را به خواننده منتقل کنید. عنوان کار شما باید کاملاً مشخص کند که شما می خواهید چه چیز را و در چه شرایطی مطالعه کنید.

پ) در جمله بندی عنوان پروژه دقت کنید تا چیدمان آن طوری باشد که آن چه اصل موضوع تحقیق شماست از فرع آن قابل تشخیص باشد. به این دو مثال دقت کنید:

۱- Red-haired musicians and Their Preferences for music Style

۲- music Style Preferences of Red-haired musicians

در این جا هر دو جمله ظاهراً یک مفهوم را منتقل می کنند: "سلیقه موزیسین های موزیک در انتخاب سبک موسیقی". اما عملاً تفاوتی بین این دو وجود دارد و آن هم این است که در جمله اول ، تعبیر خواننده این است که توجه بیشتر ما به موزیسین های موزیک است و ما اول موزیسین های موزیک را بررسی می کنیم و بعد به سلیقه موسیقایی آن ها می پردازیم. اما در جمله دوم بر عکس ، اولویت به سبک های موسیقی و سلیقه موسیقایی داده شده و موزیسین های موزیک در درجه دوم قرار دارند.

ت (سعی کنید کلمات اضافی را از عنوان پروژه حذف کنید . دو مثال زیر در واقع یکی هستند ، اما شماره ۲ مقبولیت بیشتری دارد:

۱- The Systematic Development which has occurred during last ۵۰ years and has Changed the face of Southeast Asia

۲- Changes and Development in Southeast Asia

ث) در هنگام انتخاب موضوع توجه کنید که موضوع تحقیق شما باید برای کسی که پروپوزال را بررسی می کند جذاب باشد و استفاده از بودجه ی دولتی جهت انجام آن پروژه معقول به نظر برسد. به عنوان مثال اگر موضوع تحقیق شما در مورد ایران باشد، برای دولت مالزی سرمایه گذاری روی شما به عنوان دانشجو هیچ گونه توجیهی ندارد. پس سعی کنید موضوعی انتخاب کنید که در مورد مسائل کلی یا در زمینه ی مسائل مربوط به کشور مالزی باشد.

۳-در مورد (۱)هدف هایی که از تحقیق دارید و (۲) اثره ای که برای مطالعه انتخاب کرده اید (Objectives)حتماً دقت کنید که در رابطه کامل با هم باشند و در نگارش پروپوزال سعی کنید که این رابطه را به خوبی نمایش دهید.

۴-در زمینه چگونگی انتخاب روش تحقیق نیز ، وضع به همین ترتیب است. سعی کنید مناسب ترین ، عملی ترین ، علمی ترین و هم خوان ترین روش را برای پژوهش مورد نظرتان انتخاب کنید .

۵-پروپوزال را تمیز و با بخش بندی مناسب تحویل دهید. سعی کنید مرز بین عنوان ها مشخص باشد و مطالب را بر روی ۱ روی کاغذ A۴ تایپ کنید.

۶- حجم پروپوزال میبایست برای دوره های کارشناسی ارشد حداقل ۵ صفحه و برای دکتری حداقل ۸ صفحه باشد. در این میان حداقل یک صفحه به ادبیات تحقیق و حداقل یک صفحه به منابع تحقیق اختصاص دهید. سعی کنید از منابع جدید و به روز (حداقل از سال ۲۰۰۰ به بعد) استفاده نمایید و همه ی منابع پروژه فارسی زبان نباشند. هم چنین توجه بفرمایید فونت استاندارد برای متن پروپوزال Times and New Romans با سایز ۱۲ است.

۷- از نوشتن موارد اضافه در پروپوزال ، مثل عریضه نویسی برای استاد راهنما و غیره ، جداً خود داری کنید. از توضیح اضافه هم پرهیز کنید.

۸- در مورد نگارش انگلیسی ، حتماً درباره متن پروپوزال با یک مترجم و یا کسی که انگلیسی ادبی را به خوبی می داند مشورت کنید. متن پروپوزال می بایست به لحاظ علمی و ادبی هیچ غلطی نداشته باشد.

۹- پروپوزال را جدی بگیرید! سنجش علمی شما در واقع فقط از طریق پروپوزال میسر است . پس تمام تلاش و دانش خود را برای تنظیم آن به کار بگیرید.

.....

بسمه تعالی

پروپوزال مقدماتی

عنوان : تبیین رابطه سرمایه اجتماعی با هویت اجتماعی مهاجران - مطالعه موردی منطقه ۱۶ شهر تهران

بیان مساله :

یکی از عوامل موثر بر فرآیند توسعه در جهان موضوع سرمایه اجتماعی و نرخ بهره مندی آن در کشورها می باشد. بدون شک در کشورهای جهان سوم و توسعه نیافته موضوع سرمایه اجتماعی می تواند کاستی های منابع اقتصادی را تا حدی بپوشاند. به عبارتی به دلیل محدودیت منابع و سرمایه های اقتصادی در کشورهای جهان سوم، سرمایه اجتماع می تواند جایگزین مطلوبی برای سرمایه مالی و اقتصادی باشد. حتی تحقیقات میدانی نشان داده است که یک انحراف معیار افزایش در میزان اعتماد در سطح ملی، سبب نیم انحراف معیار افزایش در رشد اقتصادی می شود. پاتنام و کلمن تاکید کرده اند که سرمایه اجتماعی بسیار کم هزینه است و ثابا پایان ناپذیر می باشد و می تواند امنیت و اطمینان و کاهش انحرافات اجتماعی را برای جامعه به ارمغان بیاورد. اهمیت چنین پتانسیل هایی مثبت و کم هزینه ضرورت شناسایی آنها را در صورت امکان باز تولید و بهره وری آنها را الزامی می کند. سرمایه اجتماعی، مجموعه ای از منابع و ذخایر ارزشمندی است که به صورت ذاتی و نهفته در روابط اجتماعی گروه های نخستین، ثانوی و در سازمان اجتماعی جامعه (نهادهای رسمی و غیررسمی) وجود دارد. برخی از این ذخایر ارزشمند که گاه از آن به عنوان ارزش های اجتماعی نیز یاد می شود، عبارتند از؛ صداقت، حسن تفاهم، سلامتی نفس، همدردی، دوستی، دلسوزی، همبستگی، فداکاری و .. سرمایه اجتماعی از طریق این منابع، کنش های کنشگران را در سطوح مختلف خرد، میانی و کلان جامعه، آسان، سریع، کم هزینه و مطمئن می سازد و بدین وسیله آنان را در رسیدن به اهداف مشترک اجتماعی کمک می کند.

نظریه سرمایه اجتماعی در ایران قدمت زیادی ندارد و لزوم شناسایی آن و چگونگی تاثیر سرمایه اجتماعی بر انسجام و همبستگی اجتماعی و به حرکت در آوردن چرخ های توسعه از طریق ایجاد نهادهای مدنی و

شبکه های اجتماعی ضرورت دارد چراکه این امر نقش مهمی در هویت یابی و انسجام های سطح میانی گروه ها و قومیت ها را در پی دارد.

مبانی نظری تحقیق:

از سرمایه اجتماعی تعاریف مختلفی ارائه گردیده است. یکی از تعاریف مطرح اینست که سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم های اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه های تبادلات و ارتباطات می گردد (فوکویاما، ۱۹۹۹). سرمایه اجتماعی را می توان حاصل پدیده های ذیل در یک سیستم اجتماعی دانست.

اعتماد متقابل؛ تعامل اجتماعی متقابل؛ گروه های اجتماعی؛ احساس هویت جمعی و گروهی؛ احساس وجود تصویری مشترک از آینده؛ کار گروهی.

یکی از مفاهیم مفید در تبیین مفهوم سرمایه اجتماعی، (NETWORK OF TRUST) است. شبکه اعتماد عبارت از گروهی است که براساس اعتماد متقابل به یکدیگر، از اطلاعات، هنجارها و ارزشهای یکسانی در تبادلات فیما بین خود استفاده می کنند. از اینرو، اعتماد فیما بین نقش زیادی در تسهیل فرایندها و کاهش هزینه های مربوط به اینگونه تبادلات دارد. شبکه اجتماعی (SOCIAL NETWORK) نیز به همین موضوع اشاره دارد. افراد وقتی در درون گروه ها قرار می گیرند با گروه ها تعاملاتی دارند و بین آنها روابطی ایجاد می شود. شبکه ها نقش حیاتی در زندگی اجتماعی دارند و افراد می توانند از وجود شبکه ها برای مشورت در حل مشکلات، برای یافتن شغل، پیشرفت های شغلی، پیشرفت تحصیلی استفاده کنند. فوکویاما شبکه را گروهی از عوامل انفرادی می داند که در هنجارها و ارزش های فراتر از ارزش های متداول بازار، مشترک هستند.

مفهوم مفید بعدی (RADIUS OF TRUST) است. تمامی گروه های اجتماعی دارای میزان خاصی از شعاع اعتمادند که به مفهوم میزان گستردگی دایره همکاری و اعتماد متقابل اعضای یک گروه است. در یک نتیجه گیری می توان گفت که هرچه یک گروه اجتماعی دارای شعاع اعتماد بالاتری باشد، سرمایه اجتماعی بیشتری نیز خواهد داشت. چنانچه یک گروه اجتماعی برون گرایی مثبتی نسبت به اعضای گروه های دیگر نیز داشته باشد، شعاع اعتماد این گروه از حد داخلی آن نیز فراتر می رود.

در میان جامعه شناسان کلاسیک امیل دورکیم نسبت به دیگر جامعه شناسان تاکید بیشتری بر انسجام و همبستگی اجتماعی دارد. و نقش محوری برای این مفهوم در تحلیل های نظری خود قائل است. بوردیو در دوران معاصر نخستین کسی است که سرمایه اجتماعی را در چارچوب تفکر نئومارکسیسم مفهوم بندی می کند. از دید وی سرمایه اجتماعی باید در ارتباط با میزان دسترسی به منابع قدرت در جامعه تفسیر شود. شاید مهمترین فردی که نام سرمایه اجتماعی بانام او پیوند خورده است رابرت پانتام است. وی به کارکردهای اعتماد و هنجارهای اجتماعی در شکل گیری مبادلات و تعاملات اجتماعی توجه تام دارد. فوکویاما از طریق ربط دادن این مفهوم با مفهوم اعتماد و تعریف آن در چارچوب کاملاً اقتصادی بحث می کند. وی تلاش می کند تا تفاوت عملکرد اقتصادی کشورها را بر حسب تفاوت میزان سرمایه اجتماعی را توضیح می دهد. بر اساس نتایج مبانی و چهارچوب نظری تحقیق که با الهام از نظرات کلمن (۱۹۸۸)، پوتنام (۱۹۹۵) و فوکویاما (۱۹۹۹) به صورت ترکیبی شکل گرفته است، به منظور سنجش سرمایه اجتماعی، برای آن سه شاخص در نظر گرفته شده است. این سه شاخص عبارتند از؛ اعتماد اجتماعی، احساس تعهد اجتماعی و احساس تعلق اجتماعی. میزان سرمایه اجتماعی مجموع نمراتی است که از ترکیب نمرات این سه شاخص به دست آمده است. متغیر وابسته ی تحقیق، هویت اجتماعی است. چهارچوب نظری متغیر وابسته براساس دیدگاه کنش متقابل نمادی و به ویژه عقاید روزنبرگ در تعریف خود اجتماعی یا «برداشت از خود» تنظیم گردیده است.

ادبیات تحقیق:

پروژه های سنجش سرمایه اجتماعی در ایران بسیار محدود اجرا شده است. علی سرزعی و حامد قدوسی در یک پروژه پیمایشی در پنج شهر منتخب ایران (یزد، تبریز، اهواز، مشهد و تهران) به بررسی شاخص های سرمایه اجتماعی پرداخته اند (مرکز مطالعات، ۱۳۸۴) مسقطیان در یک تحقیق میدانی به بررسی تحولات فرهنگی با رویکرد سرمایه اجتماعی در استان مازندران می پردازد و شاخص های مهم سرمایه اجتماعی را مورد تحلیل قرار می دهد. حسین ملا حسینی در پژوهشی روی دانش آموزان سال سوم دبیرستان استان گلستان به بررسی ارتباط متقابل دو متغیر دین و سرمایه اجتماعی پرداخته است. یافته های او نشان میدهد که بین میزان سرمایه اجتماعی و نوع دینداری رابطه وجود دارد. یعنی دینداران سنی و قومیت گرا و تکثرگرا دارای همبستگی مثبت و معناداری با متغیر سرمایه اجتماعی هستند.

الشوکی نیز در یک پیمایش میدانی به بررسی عوامل موثر بر مشارکت اجتماعی شهروندان در اداره امور

شهر (مورد منطقه ۶ تهران) در سال ۱۳۸۳ می پردازد. (الشوکی، ۱۳۸۳)

از مهمترین تحقیقات خارجی می توان به کار یزرگ رابرت پاتنام برای تبیین کارآمدی نهادی و سیاسی در شمال و جنوب ایتالیا در سال ۱۹۹۳ برحسب میزان برخورداری این مناطق از سرمایه اجتماعی اشاره کرد. جیمز کلن هم در سال ۱۹۸۸ در یکی از مطالعات خود به بررسی نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در داخل خانواده و تاثیر آن بر سرمایه ارتقا انسانی و آموزش کودکان پرداخته و نقش سرمایه اجتماعی را در روابط بین والدین و فرزندان برجسته ساخته است.

مرکز آمار استرالیا برای اندازه گیری سرمایه اجتماعی در پنج ایالت این کشور از ۱۲۰۰ نفر مصاحبه حضوری را اجرامی کند. دانشگاه میشیگان نیز پیمایش ارزش های جهانی را بامولفه های مهمی چون: اعتماد، رضایت از زندگی، مسائل اجتماعی... را انجام و نتایج آن را منتشر کرده است.

اهداف:

هدف کلی: هدف کلی پژوهش آن است که از طریق بررسی پیمایشی، ضمن تعیین میزان برخورداری مهاجران از سرمایه اجتماعی (متغیر مستقل)، نوع همبستگی آن را از نظر شدت و جهت با نحوه ی تعریف و برداشت افراد از هویت اجتماعی خود (متغیر وابسته) مورد بررسی قرار دهد.

اهداف اختصاصی:

برخی از اهداف اختصاصی تحقیق به شرح ذیل می باشد:

- نقش سرمایه اجتماعی در بهبود موقعیت اجتماعی مهاجران

- تاثیر سرمایه اجتماعی در رونق اقتصادی و بهبود معیشتی مهاجران

- میزان همبستگی مهاجران در همکاری و مشارکت متقابل

- ارزیابی احساس اعتماد و امنیت بین مهاجران

-بررسی رابطه طبقه اجتماعی ساکنان با هویت اجتماعی آنان

-ارزیابی ارتقای کیفیت زندگی مهاجران با تاکید بر مولفه های سرمایه اجتماعی

فرضیه تحقیق:

از آنجا که هدف این تحقیق تبیین رابطه سرمایه اجتماعی و هویت اجتماعی می باشد فرضیات ذیل مطرح است:

۱- آیا بین میزان برخورداری مهاجران از سرمایه اجتماعی با نحوه ی تعریف و برداشت آنان از هویت اجتماعی خود همبستگی قوی، مستقیم و معناداری وجود دارد. ؟ به عبارت دیگر آیا رشد سرمایه اجتماعی مهاجران در نحوه ی تعریف و برداشت آنان از هویت اجتماعی خود نقش موثری داشته و به نحوه ی بروز آن در اشکال مختلف اجتماعی مانند خانوادگی، ملی و مذهبی کمک می کند؟

۲- آیا بین اعتماد اجتماعی و هویت اجتماعی رابطه وجود دارد؟

۳- آیا بین پایگاه اجتماعی فرد و مشارکت اجتماعی

۴- آیا بین میزان تحصیلات افراد دردارا بودن سرمایه اجتماعی با هویت اجتماعی آنان رابطه وجود دارد؟

۵- آیا بین خویشاوند گرایی ساکنان منطقه بر هویت اجتماعی آنان رابطه وجود دارد؟

۶- آیا بین میزان اعتماد اجتماعی جامعه هدف به نهادها و موسسات دولتی با هویت اجتماعی مهاجران رابطه وجود دارد؟

متغیرها (مهمترین متغیرهای مستقل، وابسته):

در این تحقیق سرمایه اجتماعی متغیر مستقل و متغیر وابسته ی تحقیق، هویت اجتماعی است.

متدلوژی:

جمعیت هدف (جامعه آماری): جمعیت هدف، مهاجران (داخلی) ساکن در ناحیه ۲ منطقه ۱۶ شهرداری شهر تهران است، که حدود ۱۳۰۰ خانوار می باشد. بافت مسکونی این مناطق را قومیت های خاصی در برمی گیرد که تجانس قومیتی مبنای تعیین جمعیت هدف می باشد.

واحد آماری:

واحد آماری تحقیق افراد سرپرست خانوار در نظر گرفته شده است. به دلیل اینکه یکی از متغیرهای کلیدی این تحقیق مشارکت اجتماعی (به عنوان یکی از مولفه های اصلی سرمایه اجتماعی) است که چنین مشارکتی بیشتر توسط افراد سرپرست خانوار صورت می گیرد و ترجیح آن است که واحد آماری سرپرست خانوار باشد.

روش نمونه گیری: نمونه گیری این تحقیق به روش تصادفی ساده و حجم نمونه از فرمول کوکران بدست می آید.

روش جمع آوری داده ها:

روش تحقیق حاضر، تلفیقی است از روش های کمی، تطبیقی و کیفی است. در روش کمی از نمونه گیری تصادفی و مصاحبه های ساختاریافته استفاده می شود. در مطالعه تطبیقی شاخص های رفاه اقتصادی مهاجران مورد ارزیابی قرار می گیرد. و در مطالعه کیفی از روش های نمونه گیری و ابزارهایی مانند نمونه کاوی، مطالعه اسناد و مصاحبه و مشاهده استفاده می شود. در روش جمع آوری داده ها، از تکنیک پرسشنامه که با توجه به متغیرهای مورد نظر و معرف های مربوط به آن از آزمون های سنجش نگرش از طریق طیف لیکرت استفاده می شود. جهت حصول اطمینان از روایی اعتبار سوالات و گزینه های پرسشنامه تعدادی محدود در مرحله پیش آزمون **pre-test** پرسشنامه را تکمیل می کنند. جهت و شدت همبستگی میان میزان سرمایه اجتماعی مهاجران با نحوه ی تعریف و برداشت آنان از هویت اجتماعی خود بررسی خواهد شد.

روش تجزیه و تحلیل:

برای سنجش متغیرهای تحقیق از نرم افزار SPSS وبا استفاده از آمار توصیفی و استنباطی استفاده خواهد شد. بررسی رابطه متغیرها از طریق آزمون های آماری ضریب همبستگی پیرسون، χ^2 و تحلیل واریانس (آزمون F) انجام خواهد شد.

نام و نام خانوادگی مجری پژوهش: ابراهیم معظمی گودرزی

آدرس/تلفن:email/تهران -خیابان دکتر فاطمی - مرکز آمار ایران - طبقه پنجم-تلفن:۸۸۹۶۴۴۷۵

Email:imggoodarzi@yahoo.com

Proposal چیست؟

مقدمه : در ابتدا لازم می دانم تعریف جامع و مختصری از کلمه پروپوزال (Proposal) ارائه نمایم و سپس تدوین یک پروپوزال را بطور خلاصه بیان خواهم نمود .

پروپوزال (Proposal): در لغت به معنی پیشنهاد است و در واقع می توان با آن ماکت و اسکلتی از کار اصلی را ارائه داد.

همچنین برای تصویب یک طرح پژوهشی و تامین اعتبار آن ، لازم است تا پژوهشگر قصد پژوهشی خود را در پیشنهاد طرح پژوهشی (Proposal) به اطلاع افراد ذیربط و کسانی که اعتبار مالی طرح را تامین می کنند برساند شاید در اینجا مناسب باشد بجای کلمه Proposal از کلمه design استفاده نمود اما چون کلمه Proposal معمول شده اینجانب نیز طرح پیشنهاد را Proposal تعریف نموده و به شرح آن می پردازم . در پیشنهاد طرح تحقیق (Proposal) ، اهداف ، سئوالات و فرضیه ها ، ویژگیهای روش اجرای تحقیق ، زمان و هزینه های لازم برای اجرای طرح تحقیق باید به نحوی روشن و قانع کننده بیان شود . پژوهشگر باید نهایت تلاش خود را بعمل آورد تا داوران طرح به سهولت به هدف پژوهش و ضرورت اجرای آن با توجه به طرح پیشنهادی (Proposal) پی برند . اما قبل از اجرای یک پروپوزال لازم است پژوهشگر مشخصات خود را که شامل نام ، نام خانوادگی ، شغل ، سمت فعلی ، درجات علمی ، سوابق تحصیلی ، فعالیتهای پژوهشی و سوابق شغلی و همچنین مشخصات همکاران اصلی طرح (شامل نام ، شغل ، درجه علمی و نوع همکاری) بصورت طبقه بندی و در قالب و فرمتی در ابتدای پروپوزال (Proposal) بیاورد .

اجزای یک پروپوزال (Proposal): ۱- عنوان ۲- ضرورت و اهمیت تحقیق ۳- طرح مساله ۴- شناسایی و بیان مساله ۵- اهداف تحقیق ۶- سئوالات تحقیق ۷- فرضیات تحقیق ۸- پیشینه تحقیق ۹- روش تحقیق ۱۰- ابزار اندازه گیری تحقیق ۱۱- جامعه آماری ۱۲- حجم نمونه ۱۳- تجزیه و تحلیل داده ها ۱۴- شرح چارچوبهای نظری تحقیق ۱۵- بودجه و خدمات ۱۶- فهرست منابع و مآخذ تحقیق

۱- عنوان:

پس از آنکه پژوهشگر موضوع تحقیق را با توجه به علاقه ، توانایی خود و بدیع بودن ، قابل پژوهش بودن ، اهمیت و اولویت داشتن و در دسترس بودن منابع اطلاعاتی و مالی موضوع انتخاب نمود باید

این موضوع را با يك عنوان که در برگزیده تمام موضوع تحقیق باشد بیان نماید .
عنوان تحقیق به فراخور نوع تحقیق (بنیادی ، کاربردی و ...) باید در عین خلاصه بودن دقیقاً بیان نماید که در حین تحقیق چه متغیر هایی بررسی خواهد شد ، همچنین می بایست جامعه تحقیق ، زمان و مکان تحقیق در عنوان کاملاً مشهود باشد(در مورد تحقیقات کاربردی) .
بطور مثال می توان به عناوین ذیل اشاره نمود :
الف – بررسی رابطه فقر و افت تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی محمد آباد در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ .

همانگونه که ملاحظه می کنید دوره تحصیلی ، زمان و شهر (جامعه تحقیق) ، متغیرها فقر و افت تحصیلی در عنوان فوق کاملاً مشهود است و یا می توان در موضوع های اجتماعی عنوان ذیل را مثال زد .

ب- شناسایی روند گرایش جوانان شهر اصفهان نسبت به مشاغل مختلف در دوده گذشته .
در این عنوان نیز زمان ، جامعه و متغیر مشهود است .

۱-۱- متغیرها

لازم است متغیرهای تحقیق نیز به طور خلاصه بیان گردد. متغیرها را می توان از نظر ماهیت مقادیر به دو دسته تقسیم نمود الف- متغیرهای کیفی(یا مقوله ای شامل حالت های گوناگون يك ویژگی است)، مانند : مذهب، شغل ، گروه خونی و ... ب- متغیرهای کمی (متغیرهایی که جهت اندازه گیری آنها می توان اعداد را به وضعیت آزمودنی و طبق قاعده ای معین منتسب کرد) که به دو نوع ۱- متغیر کمی گسسته، مانند: تعداد فرزندان و تعداد کتب و ... ۲- متغیر کمی پیوسته ، مانند: قد و وزن و ...

همچنین بطور کلی متغیرها را از نظر نقش می توان به پنج دسته تقسیم نمود .

۱- متغیر مستقل ۲- متغیر وابسته ۳- متغیر تعدیل کننده ۴- متغیر کنترل ۵- متغیر مداخله گر
۱- متغیر مستقل: يك ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب و دخالت پژوهشگر ، مقادیري را می پذیرد تا تاثیرش بر دیگر متغیرها مشاهده شود .

۲- متغیر وابسته: متغیري که تغییرات آن تحت تاثیر متغیر مستقل قرار می گیرد.

بطور مثال در موضوع بررسی تاثیر شیوه های تشویق بر یادگیری دانش آموزان ، یادگیری بعنوان متغیر وابسته و شیوه های تشویق بعنوان متغیر مستقل ایفای نقش می کنند.

۳- متغیر تعدیل کننده: متغیر کیفی یا کمی است که جهت یا میزان رابطه میان متغیرهای مستقل و وابسته را تحت تاثیر قرار می دهد.

بطور مثال در بررسی تاثیر شیوه های مختلف تشویق بر یادگیری دانش آموزان دختر و پسر ، جنسیت

نقش متغییر تعدیل کننده را ایفا می کند ، این متغییر را متغییر مستقل دوم نیز می گویند.

۴- متغییر کنترل: در يك تحقیق ، پژوهشگر نمی تواند تاثیر تمام متغییر ها را بر یکدیگر مطالعه کند لذا باید برخی متغییرها را کنترل کرده و آنها را خنثی نماید.

بطور مثال در «چه رابطه ای میان پیشرفت تحصیلی و عزت نفس دانش آموزان دختر سوم راهنمایی وجود دارد ؟

اثر پایه تحصیلی و جنسیت بر پیشرفت تحصیلی و عزت نفس کنترل می شود.

۵- متغییر مداخله گر: متغییری است که محقق برای استنتاج از نحوه تاثیر متغییر مستقل بر متغییر وابسته مورد نظر قرار می دهد .

بطور مثال در يك طرح تحقیق که هدف آن بررسی تاثیر روش آموزش برنامه ای در مقایسه با سخنرانی برای دروس ریاضی پایه پنجم ابتدایی است ، متغییر مستقل روش تدریس و متغییر وابسته پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است و از آنجاکه یادگیری متغییری است که تاثیر متغییر مستقل بر متغییر وابسته را تحت تاثیر قرار می دهد و مشاهده آن به طور مستقیم امکان پذیر نمی باشد ، متغییر مداخله گر نامیده می شود.

۱-۲- مقیاس متغییرها:

بطور خلاصه می توان متغییرها را با پنج مقیاس زیر اندازه گیری نمود :

- ۱- اسمی (مانند خوب و بد ، شاد و غمگین ، ۱ و ۰ ، مجرد و متاهل و گروههای خونی) ۲- رتبه ای (در اندازه گیری آنها ترتیب و رتبه ای قائل شویم مانند عالی ، خیلی خوب ، خوب ، متوسط و بد) ۳- فاصله ای (هم ترتیب اشیا و هم فاصله بین آنها مشخص گردد مانند نمرات دانش آموزان در يك درس)
- ۴- نسبتي (این مقیاس دقیق ترین مقیاس اندازه گیری است و دارای ارزش صفر حقیقی می باشد ، نقطه ای در مقیاس نمایانگر فقدان کامل ویژگی مورد اندازه گیری است و نقاط مختلف این نوع مقیاس قابل مقایسه اند مثلا ۹ سال سه برابر سه سال است و این نسبت برابر با ۶ سال به دو سال است اما بهره هوشي يك مقیاس فاصله ای است چون صفر مطلق ندارد ، لذا برتري هوشي فردي با بهره هوشي ۱۲۰ نسبت به فردي با بهره هوشي ۱۰۰ برابر با برتري فردي با بهره هوشي ۱۴۴ به فردي با بهره هوشي ۱۲۰ نمی باشد .)

۲- ضرورت و اهمیت تحقیق:

پژوهشگر تحقیقی را انتخاب می کند که ماهها بر آن وقت صرف خواهد نمود لذا باید به موضوع انتخابی خود علاقه مند باشد همچنین مواردی چون بدیع بودن ، پژوهش پذیر بودن ، اهمیت و اولویت

، توانایی پژوهشگر ، تامین منابع مادی و اطلاعاتی ، به صرفه بودن و ... را باید توجه نماید و با توجه به محورهای ذکر شده فوق این بند طرح پیشنهاد خود را نیز تکمیل نماید در این مرحله پژوهشگر باید ضرورت و اولویت انجام این تحقیق را برای مخاطب روشن نماید.

۳- طرح مساله:

پژوهشگر در این قسمت باید بکوشد سئوالهای وسوسه انگیز بسوی تحقیق جذب کند و ذهن مخاطب را از امور بدیهی و همیشگی دور سازد و چالشی در ذهن او پدید آورد.

۴- شناسایی و بیان مساله:

در این مرحله پژوهشگر زمینه ای را به تصویر می کشد که در آن مساله رخ داده است همچنین در این مرحله ویژگی های مساله ، گستردگی و علل احتمالی بروز آن نیز شناسایی می گردد . شاید بیان يك مساله روشن ، دقیق و قابل اجرا مشکلترین مرحله يك تحقیق باشد چرا که باید بتواند بخوبی اهمیت مساله ، تحدید مساله در يك حوزه تخصصی ، اهداف کلی در مورد تحقیقات انجام شده و چارچوبی برای ارائه نتایج تحقیق را بیان کند .

۵- اهداف تحقیق :

در اجرای پژوهش های علمی پس از بیان مساله تحقیق ، پژوهشگر قصد خود را به صورت عملیاتی که از طریق مشاهده های عینی قابل دستیابی است بیان می کند . در برخی از پژوهشها محقق به جای طرح سئوال های پژوهشی یا فرضیه ، فقط به بیان هدف می پردازد . برای مثال ، هدف يك تحقیق تحقیق را می توان به صورت زیر بیان نمود : مشخص کردن سیر تحول آموزش فنی – حرفه ای در ایران . برای بیان هدف باید از يك فعل کنشی استفاده کرد . در مثال فوق «مشخص کردن» به عنوان فعل کنشی به کار رفته است .

اما هدف بالا باید در اهداف جزئی متبلور شود به طور مثال می توان با توجه به ابعاد مساله، اهداف جزئی ذیل را در نظر گرفت :

۱- چگونگی پدید آمدن آموزش و پرورش در ایران .

۲- رابطه آموزش فنی – حرفه ای با سایر آموزش های رسمی کشور .

۶- سئوالات تحقیق:

مساله ي تحقیق مي تواند در مطالعات کيفي و کمي بصورت سؤال بيان شود و غالباً شکل سئوالي بيان مساله ارجح است چرا که ساده و گویا است و پژوهشگر را به سمت پاسخ دادن به این سئوالات سوق مي دهد .

سئوالات تحقیق را مي توان به سه دسته تقسیم کرد : الف – توصيفي ب- رابطه اي ج- تفاوتی
الف – سئوالات توصيفي : در این سئوالات از کلمات پرسشي « چه مي باشد؟ » ، « چیست ؟ » ، « چگونه است ؟ » و ... استفاده مي شود . براي مثال ، در مساله ، پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم راهنمایی مناطق تابعه شهرستانهاي استان تهران شرکت کنندگان در آزمون پیشرفت تحصیلی ، مي توان نوشت : سطح پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم راهنمایی مناطق تابعه شهرستانهاي استان تهران شرکت کنندگان در آزمون پیشرفت تحصیلی چگونه است ؟
ب- سئوالات رابطه اي : در این دسته سئوالات ، چگونگی رابطه ي دو يا چند متغیر مورد نظر قرار مي گیرد . براي مثال ، چه رابطه اي بین مفهوم خود و پیشرفت تحصیلی وجود دارد ؟
ج- سئوالات تفاوتی : این سؤال ها با تفاوت سطوح متغیرها سروکار دارد و معمولاً به شکل زیر بیان مي شود :

آیا بین پیشرفت تحصیلی دختران و پسران پایه سوم راهنمایی تفاوتی وجود دارد ؟

۷- فرضیات تحقیق :

فرضیات تحقیق حدس و گمان هاي خردمندانه اي است که پژوهشگر در مورد روابط دو يا چند متغیر تحقیق خود دارد . فرضیات تحقیق باید بصورت خبري بيان شود و نشان دهنده نتایج مورد انتظار از تحقیق باشد، بطور مثال : «بین مفهوم خود و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبتی وجود دارد»
يك فرضیه هیچگاه اثبات يا ابطال نمی شود ، بلکه براساس داده هاي بدست آمده فقط تایید يا رد مي شود . فرضیه ها بطور منطقي حدس ، گمان و احتمالي هستند و شواهد تجربی پژوهشگر را قادر مي سازد تا به نتیجه برسد که بیان آن از نظر احتمالي صحیح است و بطور منطقي مي توان آنرا قبول کرد .

هرچند در بالا گفته شد که فرضیات براساس حدس و گمان و احتمال پژوهشگر بیان مي گردند اما لازم به توضیح است که این حدس و گمان باید بر اساس مفاهیم و یا نظریه هاي مرتبط با مساله و مشاهده هاي تجربی ناشی از تحقیقات قبلی باشد .

۸- پیشینه تحقیق:

بطور كلي مي توان گفت پيشينه تحقيق نقد و بررسي دانش و اطلاعات موجود درباره موضوع تحقيق مورد نظر است . اگر اين نقد و بررسي درست انجام شود به بيان مساله كمك شاياني خواهد نمود.

در اينجا از اهداف نوشتن پيشينه تحقيق مي توان به ۴ مورد ذيل اشاره نمود:

الف – تعريف و تحديد مساله : پژوهشگر مي تواند با مطالعه تحقيق هاي پيشين با گستره موضوع مورد مطالعه آشنا شود و با توجه به مفهومي كه در اين باره يافته است موضوع هاي فرعي آنرا مشخص کرده و مساله تحقيق را محدودتر كند.

ب- قرار دادن يافته هاي تحقيق در چارچوب تحقيقات قبلي : يعني پژوهشگر بيان مي كند كه تحقيقات قبلي چه سهمي در روشن شدن مساله مورد بررسي داشته اند و تحقيق خود چه نقشي در گسترش دانش درباره مساله مورد مطالعه و بررسي خواهد داشت .

ج- اجتناب از دوباره كاري : پيشينه تحقيق مي تواند به پژوهشگر كمك كند تا از تكرار هاي ناخواسته خودداري نمايد و اگر تحقيق مشابهي انجام شده شايد پژوهشگر بخواهد عمداً تحقيق را براي اطمينان از نتايج آن تكرار كند.

د- انتخاب روش ها و ابزار اندازه گيري دقيق تر: با بررسي پيشينه تحقيق مي توان از ابزار اندازه گيري ، روش نمونه گيري و امثال آن آگاه شد و به نقاط قوت و ضعف آن پي برد و براي تحقيق موجود طرح تحقيق مناسبتي را در نظر بگيرد.

براي پيشينه تحقيق مي توان از منابعي مانند: مطالعات ، نوشته هاي يك نظريه پرداز و محقق ، گزارش يك نظريه يا ناظر ، مطالعات تجربتي منتشر شده در مجلات (علمي و فصلنامه ها)، نمايه ها و چكيده ها ، گزارش هاي تحقيق و پايان نامه ها ، كتابها ، مقالات منتشر شده استفاده نمود.

۹- روش تحقيق:

در پژوهش هاي علوم رفتاري با دو رويکرد مواجه هستيم :

الف – رويکرد خردگرايانه ب- رويکرد طبيعت گرايانه

حوزه علوم رفتاري ، از جمله روان شناسي و علوم تربيتي ، انتخاب رويکرد انجام پژوهش بر پايه ي جهان بيني و نوع مثال فكري (پارادايم : مجموعه اي از مفروضه ها ، مفاهيم يا گزارش هاست كه از نظر منطقي به طور انعطاف پذيري به هم مرتبط بوده و جهت فكري و پژوهش را هدايت مي كند . رويکرد خردگرايانه يعني واقعيت چيزي است كه فرد مي تواند به وسيله حواس خود آنرا تجربه كند. مثلاً : تاثير رفتار معلم بر يادگيري دانش آموزان را مي توان بدون مطالعه ي ساير متغيرها كه بر يادگيري دانش آموزان اثر مي كند بررسي كرد.

رويکرد طبيعت گرايانه نيز بر اين فرض استوار است كه واقعيت چيزي نيست كه همه بطور يكسان آن

را مشاهده کنند و تجربه مشابهی از آن بدست آورند ، بنابراین در رویکرد طبیعت گرایانه مفروضه اصلی مورد تاکید آن است که واقعیت مورد مشاهده به تفسیر افراد و ذهنیت آنان بستگی دارد . بطور کلی روش های تحقیق در علوم رفتاری را می توان با توجه به دو ملاک الف – هدف تحقیق ب- نحوه گردآوری داده ها تقسیم کرد .

الف – دسته بندی تحقیقات بر اساس هدف :

۱- تحقیق بنیادی : هدف این تحقیق آزمون نظریه ها ، تبیین روابط بین پدیده ها و افزودن به مجموعه دانش موجود در يك زمینه خاص است.

۲- تحقیق کاربردی : هدف از تحقیقات کاربردی توسعه دانش کاربردی در يك زمینه خاص است یعنی این تحقیقات به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می شوند.

۳- تحقیق توسعه ای: به منظور تدوین و تشخیص مناسب بودن يك فرآورده آموزشی (طرح ، روش ها و برنامه های درسی) انجام می شود .

ب- دسته بندی تحقیقات بر اساس نحوه گردآوری داده ها :

۱- تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی) ۲- تحقیق آزمایشی ۳- سایر روش ها

۱- تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی) : شامل مجموعه روش هایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط یا پدیده های مورد بررسی است . اجرای تحقیق توصیفی می تواند صرفاً برای شناخت بیشتر شرایط موجود یا کمک رساندن به فرایند تصمیم گیری باشد. تحقیقات توصیفی را می توان به پنج دسته تقسیم کرد : (پیمایشی، همبستگی، اقدام پژوهی، بررسی موردی ، تحقیق پس – رویدادی یا علی – مقایسه ای)

۱-۱- تحقیق پیمایشی : برای بررسی توزیع ویژگیهای يك جامعه آماری روش تحقیق پیمایشی بکار می رود. و برای پاسخ به سئوالات پژوهشی مانند سئوال های زیر بکار می رود. الف – ماهیت شرایط موجود چگونه است ؟ ب- چه رابطه ای میان رویدادها وجود دارد ؟ ج- وضعیت موجود چگونه است ؟

همچنین این تحقیق را می توان به سه دسته روش مقطعی ، طولی و دلفی تقسیم نمود.

۱-۲- تحقیق همبستگی: در این نوع تحقیق رابطه میان متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می گردد. تحقیق همبستگی را می توان بر اساس هدف به سه دسته الف- مطالعه همبستگی دو متغیری ب- تحلیل رگرسیون ج- تحلیل ماتریس همبستگی یا کواریانس

۱-۳- اقدام پژوهی: هدف این دسته از پژوهش های آموزشی ، توصیف شرایط یا پدیده های مربوط به نظام آموزشی می باشد . با استفاده از اقدام پژوهی می توان موقعیت های نامعین ملموس مربوط به اقدام ها و عملیات آموزشی را مشخص کرد. هر يك از افرادی که در نظام آموزشی دست اندرکار

فعالیت‌های آموزشی می‌باشند و به ویژه با فرایند یاددهی – یادگیری سروکار دارند ، می‌توانند برای شناخت « مشکلات مبتلا به » آموزشی و پی بردن به راه‌های کاهش این مشکلات ، اقدام پژوهی را بطور انفرادی یا گروهی بکار برند. این نوع تحقیق می‌تواند بازخورد لازم برای بهبود واحدهای آموزشی ، فرایند یاددهی – یادگیری و نیز ارزیابی آموخته ها ، را فراهم آورد.

۱-۴- بررسی موردی: بر خلاف پژوهش‌های آزمایشی، در این روش پژوهشگر به دستکاری متغیر مستقل و مشاهده اثر آن بر متغیر وابسته نمی‌پردازد و یا مانند پژوهشگر پیمایشی که با انتخاب نمونه‌ای با حجم وسیع و معرف از جامعه درباره تعدادی از متغیرها به بررسی می‌پردازد ، عمل نمی‌کند ، بلکه به انتخاب يك «مورد» پرداخته و آن را از جنبه‌های بی‌شمار بررسی می‌کند .

۵- تحقیق پس – رویدادی (علی – مقایسه‌ای): معمولاً به تحقیقاتی گفته می‌شود که در آنها پژوهشگر با توجه به متغیر وابسته به بررسی علل احتمالی وقوع آن می‌پردازد. به عبارت دیگر تحقیق علی – مقایسه‌ای گذشته‌نگر بوده و سعی بر آن دارد که از معلول به علت احتمالی پی‌برد. مثلاً به منظور شناسایی علل احتمالی شکست تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان از این روش استفاده کرد .

۲- تحقیق آزمایشی : به منظور برقراری رابطه‌ی علت – معلولی میان دو یا چند متغیر از طرح‌های آزمایشی استفاده می‌شود . در این تحقیق گروه‌های آزمایشی و گواه مورد نظر قرار می‌گیرند و از طریق آنها تفاوت‌های میان آزمودنی‌ها کنترل می‌شود . این کنترل را می‌توان از طریق یکی از شیوه‌های ذیل بعمل آورد .

الف – انتساب تصادفی ب- هم‌تا نمودن تصادفی ج- انتخاب همگن د- تحلیل کواریانس ه- استفاده از آزمودنی‌ها بعنوان کنترل خودشان .

۲-۱- انتساب تصادفی: در انتساب تصادفی هر يك از آزمودنی‌ها با شانس مساوی به گروه آزمایشی یا گروه گواه منتسب می‌شوند.

۲-۲- هم‌تا کردن تصادفی: در این شیوه سعی بر آن است که آزمودنی‌های انتخاب شده از نظر متغیر ناخواسته همگن باشند. مثلاً در يك آزمایش می‌توان دانش‌آموزان را از نظر نمره هوش در زوج مرتب‌های یکسان قرار داد و بطور تصادفی یکی را در گروه گواه و دیگری را در گروه آزمایشی قرار داد .

۲-۳- انتخاب همگن: در این انتخاب ، نمونه‌ای از آزمودنی‌ها که از نظر متغیر ناخواسته «همگن» هستند انتخاب می‌شوند. سپس از میان آنها به گروه‌های گواه و آزمایشی منتسب می‌شوند. برای مثال در تحقیق تأثیر روش تدریس بر یادگیری بی‌سوادان بزرگسال ، پژوهشگر شك کند که آیا سن بر متغیر وابسته تأثیر دارد لذا گروه بی‌سوادان ۲۵ تا ۳۰ سال را انتخاب و روش تدریس را برآنان آزمایش می‌کند .

۲-۴- تحلیل کواریانس: برای کنترل متغیر ناخواسته می توان از شیوه ی تحلیل کواریانس استفاده کرد . در این شیوه داده های مربوط به متغیر ناخواسته ، که قبل از اجرای آزمایش به دست می آید ، در تحلیل نتایج مورد استفاده قرار می گیرد . برای مثال توانایی قبلی بزرگسالان را می توان با نمره های پیش- آزمون مورد سنجش قرار داد و سرانجام نمره ها را به عنوان اندازه گیری متغیر ناخواسته در تحلیل نهایی دخالت داد ، بدین طریق اثرات «توانایی و دانش اولیه ی بی سوادان در خواندن» در هر دو گروه آزمایشی و گواه کاهش می یابد .

۲-۵- استفاده از آزمودنی ها به عنوان کنترل خودشان: می توان بر افراد يك گروه آزمودنی « عمل » آزمایشی را اجرا کرد و همان افراد را به عنوان کنترل خودشان مورد مشاهده قرار داد ، سپس نتیجه «عمل» را در قبل و بعد از اجرای « عمل » آزمایشی مشاهده و مقایسه کرد . برای مثال در تحقیق دو شیوه تدریس ابتدا يك روش تدریس شده و سپس شیوه دوم و در نهایت اثرات دو روش بررسی می شود .

۲-۶- تحقیق شبه آزمایشی: معمولاً در تحقیقات علوم رفتاری استفاده از روش های انتساب تصادفی دشوار است . به طرح های آزمایشی که در آن ها نتوان از انتساب تصادفی استفاده کرد ، طرح های شبه آزمایشی گویند . انواع طرح های شبه آزمایشی به شرح زیر می باشد : الف - طرح های تك - گروهی سری های زمانی ب- طرح های شبه آزمایشی با گروه گواه ج- طرح های تك آزمودنی .

۳- سایر روش ها:

۳-۱- روش تحقیق تاریخی: سؤالاتی مانند « تشکیلات و نظام آموزشی کشور چگونه تحول یافته ؟ » را می توان با استفاده از روش تاریخی پاسخ داد . هدف از تحقیق تاریخی به کار بردن داده های مربوط به واقعیت های مرتبط با رویدادهای گذشته و تفسیر آن ها است . از این طریق می توان به عوامل مؤثر در بروز وقایعی که در گذشته رخ داده است پی برد و رویدادهای زمان حال را بهتر شناخت ..

۳-۲- روش تحقیق فلسفی: روش فلسفی با توجه به ماهیت خود (تجزیه و تحلیل مفاهیم) کاربرد فعالی در کلیه زمینه های علمی از جمله تعلیم و تربیت دارد پژوهشگران تعلیم و تربیت به دنبال آموزش روش های چگونگی کسب دانش و تدوین نظریه هایی درباره یادگیری هستند و قبل از هر چیز به درك دانش و تعریف آن در معنای واقعی خود نیاز دارند و این تعریف در مفاهیم فلسفی یافت می شود . فیلسوف از طریق مطالعه یادگیری و فرایند یاددهی به «علم در حیطه عمل» آگاهی می یابد و متخصصان تعلیم و تربیت با کمک مفاهیم فلسفی به روابط و نکات افتراقی میان دانش از يك طرف و غریزه ، نگرش ها ، نهادها ؛ عادت ها و یا احساسات از طرف دیگر و همچنین به تفاوت بین یادگیری و تجربه پی می برد .

۳-۳- روش تحقیق قوم نگاری: در این تحقیق پژوهشگر به توصیف علمی فرهنگ ها ی مختلف می پردازد . باتوجه به تعریف فوق ، هدف تحقیق قوم نگاری ثبت و توصیف رویدادها ، فرایندها در شرایط طبیعی و ویژه آنها می باشد . از این تحقیق می توان در تعلیم و تربیت استفاده نمود، تحقیقات قوم نگاری در تعلیم و تربیت ، توصیف علمی از سیستم های یاددهی – یادگیری ، فرایندها و پدیده های تربیتی در درون بافت های ویژه نظام های آموزشی فراهم می آورد.

۳-۴- تحلیل محتوا : برای بررسی محتوای آشکار پیام های موجود در یک متن می توان از روش تحلیل محتوا استفاده نمود .

۱۰- ابزار اندازه گیری در تحقیق: الف – پرسشنامه ب- مصاحبه ج- مشاهده د- مقیاس های اندازه گیری نگرش ها ه- آزمون های روانی – تربیتی و- قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری

الف – پرسشنامه : پرسشنامه یکی از ابزارهای رایج تحقیق است و روشی مستقیم برای کسب داده های تحقیق است . از این طریق می توان دانش ، علایق ، نگرش و عقاید فرد را مورد ارزیابی قرار داد ، به تجربیات قبلی پی برد و به آنچه در حال حاضر انجام می دهد آگاهی یافت .

ب- مصاحبه : با این ابزار امکان برقراری تماس مستقیم با مصاحبه شونده فراهم می گردد و با این کار می توان به ارزیابی عمیق تر ادراک ها ، نگرش ها ، علایق و آرزوهای آزمودنی پرداخت

ج- مشاهده : یکی از ابزار جمع آوری داده ها در علوم رفتاری خصوصاً در روان شناسی تحولی و اجتماعی ، مشاهده است . مشاهده عبارتست از شناسایی ، نامگذاری ، مقایسه ، توصیف و ثبت آنچه روی می دهد .

د- مقیاس های اندازه گیری نگرش ها : از جمله ابزار گرد آوری داده ها در تحقیقات علوم رفتاری ، مقیاس های اندازه گیری نگرش است . بطور کلی مقیاس ها برای سنجش نگرش ها ، قضاوت ها ، عقاید و سایر خصیصه هایی که به آسانی قابل اندازه گیری نیستند به کار می رود . برای اندازه گیری نگرش ها می توان از مقیاس های ذیل استفاده کرد : مقیاس لیکرت ، مقیاس افتراق معنایی ، مقیاس ثرستون ، مقیاس گاتمن و مقیاس فاصله اجتماعی بوگاردوس .

ه- آزمون های روانی – تربیتی : در تحقیقات علوم رفتاری ، از آزمونهای روانی – تربیتی به عنوان یکی از ابزارهای گردآوری داده ها استفاده می شود. آزمون وسیله ای است برای اندازه گیری منظم نمونه هایی از رفتار آزمودنی . آزمون برای ارزیابی تفاوت های فردی و یا تفاوتهایی که در فرد در مواقع مختلف دیده می شود ، بکار می رود . آزمونها بر اساس خصیصه اندازه گیری شده به سه گروه بزرگ تقسیم می شوند :

آزمون های هوش و استعداد ، آزمون های پیشرفت تحصیلی و آزمون های رغبت ، نگرش و

شخصیت .

و- قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری : قابلیت اعتماد یکی از ویژگیهای فنی ابزار اندازه گیری است و به این معنی است که ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی را بوجود می آورد :

برای این کار می توان از روش های ذیل به این خواسته دست یافت :

۱- اجرای دوباره آزمون یا روش بازآمایی ۲- روش موازی یا استفاده از آزمونهایی همتایی ۳- روش تنصیف (دو نیمه کردن) ۴- روش کودر-ریچاردسون ۵- روش آلفای کرونباخ

۱۱- جامعه آماری:

يك جامعه آماری عبارت است از مجموعه ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل يك صفت مشترك باشند. بطور معمول در هر تحقیقی جامعه مورد بررسی يك جامعه ی آماری می باشد که پژوهشگر مایل است درباره صفت (صفت ها) متغیر واحدهای آن با مطالعه بپردازد . بطور مثال اگر پژوهشگری مایل باشد درباره مشکلات اجتماعی – اقتصادی دانشجویان ایران بپردازد جامعه آماری مورد بررسی شامل تمام افرادی است که در نظام آموزش عالی ایران در يك مقطع زمانی مشخص ثبت نام کرده اند .

جامعه آماری باید جامع و مانع باشد ، یعنی باید چنان باشد که از نقطه نظر زمانی و مکانی همه واحدهای مورد مطالعه را در برگیرد و در ضمن ، با توجه به آن ، از شمول واحدهایی که نباید به مطالعه آن ها پرداخته شود جلوگیری بعمل آید.

۱۲- حجم نمونه:

به منظور گردآوری داده های مورد نیاز درباره افراد افراد جامعه می توان یکی از روش های زیر بکار برد : ۱ – سرشماری ۲- نمونه گیری

۱-۱ – سرشماری : در این روش به طریق شمارش کامل ، از هریک از افراد جامعه داده های مورد نظر گردآوری می شود.

۲-۱۱- نمونه گیری: الف- تصادفی ساده ب- سیستماتیک ج- طبقه ای د- خوشه ای ه- چندمرحله ای

الف- نمونه گیری تصادفی ساده : در این نمونه گیری به هر يك از افراد جامعه احتمال انتخاب مساوی داده می شود . به عبارت دیگر اگر حجم افراد جامعه N و حجم نمونه را n فرض کنیم ، احتمال انتخاب هر فرد جامعه در نمونه مساوی است . مثلا اگر در يك دبیرستان ۴۰۰ نفری بخواهیم ۲۰ نفر انتخاب کنیم شانس انتخاب هر يك از دانش آموزان این دبیرستان خواهد شد .

ب- نمونه گیری سیستماتیک : برای انتخاب يك نمونه به حجم n از يك جامعه به حجم N ، ابتدا حجم

جامعه را بر حجم نمونه تقسیم می کنیم تا فاصله نمونه گیری مشخص شود: $I =$. سپس يك عدد تصادفی چنان انتخاب می کنیم که کوچکترین یا مساوی فاصله نمونه گیری باشد. مثلاً اگر اولین عدد انتخاب شده را i بنامیم () نفرات بعدی نیز از فرمولهای ذیل بدست می آید: $i + 1, i + 2, \dots, (n - 1)$

چ- نمونه گیری طبقه ای: در نمونه گیری طبقه ای، واحدهای جامعه مورد مطالعه در طبقه هایی که از نظر صفت متغیر همگن تر هستند، گروه بندی می شوند، تا تغییرات آن ها در درون گروه ها کمتر شود. سپس از هر يك از طبقات تعدادی انتخاب می شوند.

د- نمونه گیری خوشه ای: اگر فهرست کامل افراد در دسترس نباشد می توان افراد جامعه را در دسته هایی خوشه بندی کرد. سپس از میان خوشه ها نمونه گیری کرد.

ه- نمونه گیری چند مرحله ای: در این نمونه گیری افراد جامعه با توجه به سلسله مراتبی (از واحدهای بزرگتر به کوچکتر) از انواع واحدهای جامعه انتخاب می شوند. بطور مثال اگر افت تحصیلی دانش آموزان سوم راهنمایی يك منطقه مورد مطالعه قرار گیرد می توان مرحله اول نمونه گیری را مدارس، مرحله دوم را کلاس و مرحله سوم را دانش آموزان کلاس در نظر گرفت.

۱۳- تجزیه و تحلیل داده ها: به طور کلی داده ها نمایانگری از واقعیت ها، مفاهیم، یا دستورالعمل ها می باشند. چنانچه داده ها به صورت واژه به توصیف واقعیت ها پردازد آن ها را داده های کیفی و چنانچه داده ها به صورت عدد و رقم باشد آن ها را داده های کمی گویند.

تنظیم و تحلیل داده های کیفی مستلزم انجام سه فعالیت زیر است.

الف – تلخیص: یعنی خلاصه کردن داده ها.

ب- عرضه: یعنی ظاهر ساختن مجموعه ای سازمان یافته از داده ها، به طوری که به کمک آنها بتوان نتیجه گیری نمود.

ج- نتیجه گیری و تایید: یعنی پژوهشگر از ابتدا به معنای هر رویداد، به نظم رویدادها، الگوی وقوع آنها و تبیین آنها و ... پی ببرد و نتایج بدست آمده را با احتیاط عرضه کند، هر چند در وهله اول ممکن است مبهم به نظر آید ولی به مرور زمان و با پژوهش های دیگر اثبات خواهد شد.

اما تجزیه و تحلیل داده های کمی: تجزیه و تحلیل این داده ها را می توان بصورت های مختلف تقسیم نمود مانند تجزیه و تحلیل پارامتری و ناپارامتری و یا آزمایشی و غیر آزمایشی.

در تجزیه و تحلیل پارامتری می توان پارامترهای جامعه را برآورد نمود و از آمارهای توصیفی و استنباطی مانند میانگین، واریانس، انحراف معیار و... اما آزمونی ناپارامتری است که هیچگونه نتیجه گیری درباره پارامتری صورت نگیرد در تحلیل ناپارامتری فقط آزمون فرض صورت می

گیرد.

تحلیل داده های کمی در طرح های غیر آزمایشی به دو دسته عمده تقسیم می شوند:

الف – تحلیل داده های کمی در تحقیق پیمایشی: که معمولاً مشخص کردن توزیع فراوانی تکه متغییری داده ها مورد نظر قرار می گیرد و به این جهت پارامترهای جامعه از طریق برآورد نقطه ای یا فاصله ای محاسبه می شود. ب- تحلیل داده های کمی در تحقیق همبستگی: به سه دسته زیر تقسیم می شوند:

۱-ب- همبستگی های دو متغییری ۲-ب- پیش بینی یا رگرسیون ۳-ب- تحلیل هایی که روی ماتریس همبستگی یا کوواریانس صورت می گیرد.

تحلیل داده های کمی در طرح های آزمایشی نیز برای موارد تکه نمونه ای و چند نمونه ای و تحلیل واریانس بکار می رود.

۱۴- شرح چارچوبهای نظری تحقیق:

«نظریه» واقعیتهای موجود در قضایا را روشن می کند؛ به این معنی که قضایا به کمک داده های واقعی تجربی و در دنیای واقعی قابل آزمون است.

نظریه همیشه به صورت واقعی در فرایند «تحقیق» عرضه می شود، گاهی اوقات «تحقیق» به منظور آزمودن نظریه انجام می شود. در برخی موارد «فرضیه تحقیق» از نظریه گرفته می شود. در اغلب پژوهشها، روشهای تجزیه و تحلیل، وقتی قوی و مناسب است که یافته ها را در جهت نظریه های تدوین شده هدایت کند.

ضروریست پژوهشگر نظریه دانشمندان و پژوهشگران را که متناسب با موضوع تحقیق است در طرح تحقیق بیان نماید و تا پایان تحقیق خود در چارچوب و قالب نظریه قدم بردارد.

۱۵- بودجه بندی و خدمات:

در این قسمت پژوهشگر با توجه به تعداد پرسنل، نوع مسئولیت هریک، کل ساعات کار و میزان ساعات کار نیروی انسانی برای اجرای طرح، تدارکات، وسایل و تجهیزات مورد نیاز را مشخص کرده و بر این اساس هزینه طرح را برآورد می کند سپس آن را به صورت طرح پیشنهادی برای درخواست اعتبار پژوهشی به سازمان تامین کننده اعتبار ارائه می دهد.

۱۶- فهرست منابع و مآخذ:

همچنین کلیه منابعی که در تهیه طرح پیشنهادی (Proposal) مورد استفاده قرار گرفته من جمله کتب ، طرح های پژوهشی ، پایان نامه های دانشجویی ، مقالات ، مجلات و گزارش های علمی و ... در انتها فهرست گردد.

منابع :

۱- روشهای پژوهش در علوم رفتاری از دکتر زهره سرمد ، دکتر عباس بازرگان و دکتر الهه حجازی

۲- کندو کاوها و پنداشتها از دکتر فرامرز رفیع پور .

۳- روشهای پژوهش در علوم رفتاری (از نظریه تا عمل) از عباس خورشیدی ، فرشید موفق و ...

۴- فصل نامه های تعلیم و تربیت .

[Research](#) ادامه تحصیل کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکترا، [گزارش تحقیق](#) : موضوعات مرتبط
[Education](#) ، گروه های آموزشی [porposal proposal](#) ، [پروپوزال پروپوزال پروپوزال Reports](#)
[Educational Research](#) ، [تحقیقات آموزشی Workshop](#) ، [کارگاهها Groups](#)

